

Nr. 110 /25.03.2024

Domnului Janusz Wojciechowski

Comisar European pentru Agricultură

Comisia Europeană

Stimate domnule Comisar,

Clubul Fermierilor Români este una dintre principalele organizații reprezentative la nivel național din România, fiind creată în 2018 și având în prezent ca membri peste **1.300 dintre cele mai performante ferme** din toate cele 8 regiuni de dezvoltare ale țării. Clubul Fermierilor este **membru al European Landowners' Organization (ELO)** începând cu 2020, organizația urmărind să promoveze o **agricultură multi-performantă, prin asigurarea unui echilibru între competitivitate și dezvoltarea durabilă**, susținând fermierii și **reziliența afacerilor** acestora atât în sectorul vegetal, cât și zootehnic.

Încă de la înființare, organizația noastră a funcționat ca un Think Tank al decidenților din România, oferind **analize, studii și instrumente de sprijin instituțiilor reprezentative sectorului agricol la nivel național și european, în scopul promovării și gestionării eficiente a instrumentelor puse la dispoziție prin intermediul Politicii Agricole Comune (PAC)**. Aceste documente suport au contribuit semnificativ la elaborarea **politicilor publice din sectorul agroalimentar românesc, precum și la transpunerea unor directive europene personalizate la nivelul specificului țării noastre**.

Întreaga activitate a organizației este structurată pe **programe și proiecte concrete, urmărind patru direcții strategice de acțiune** care vizează domeniile legislativ, fiscal, tehnologic și resurse umane:

- I. Reprezentare.** Promovarea pozițiilor fermierilor performanți în procesul de elaborare a Regulamentelor strategice privind noua Politică Agricolă Comună și în procesul de elaborare a Planului Național Strategic 2021-2027; susținerea modificărilor cadrului legislativ național;
- II. Consultanță și consiliere.** Managementul riscurilor de mediu (CFRO Broker de Asigurare); Utilaje agricole; Proiecte cu finanțare europeană (PNRR, PNS); Consiliere pentru transformare digitală;
- III. Formare și Leadership.** Programul „Tineri Lideri în Agricultură” dedicat pregătirii tinerilor fermieri pentru asumarea implicării lor în transformarea fermelor și promovarea intereselor fermierilor; Programul de perfecționare managerială

„Antreprenor în Agricultura 4.0” adresat fermierilor antreprenori cu experiență în cadrul afacerilor agricole.

- IV. Informare și Comunicare.** Creșterea gradului de informare a fermierilor privind PAC; ghiduri pentru noi modele de afaceri; promovarea unor noi forme asociative comerciale.

Totodată, evidențiem desfășurarea de către Club a programului **AGRINNOVATOR** destinat concentrării dezbaterilor tematice pe subiecte de interes național, elaborării de analize și a unor planuri de acțiune pentru dezvoltarea agriculturii, care **reunește cinci Think Tank-uri dedicate unor teme strategice: (1) Agricultură digitală, (2) Agricultură sustenabilă și investibilă, (3) Produs românesc la raft, (4) Sustenabilitatea energetică a fermelor și (5) Circularitate în agricultură.**

Aceste grupuri de lucru sunt formate din fermieri cu obiect de activitate, atât în sectorul agricol, cât și în cel zootehnic, aflați la a doua sau a treia generație, **absolvenți ai programului Tineri Lideri pentru Agricultură (cu vârste de maxim 35 ani) și Antreprenor în Agricultura 4.0 - programe de formare inițiate de Club** și care sunt dispuși să ofere informații prețioase pentru transformarea agriculturii românești. Printre rezultatele concrete, menționăm câștigarea celui mai bun proiect digital din anul 2022 în cadrul Congresului Tinerilor Fermieri organizat la Bruxelles. De asemenea, anul trecut Think Tank-ul Agrinnovator a înaintat propuneri de politici publice pentru un program național de digitalizare și a lansat un instrument practic: Ghidul pentru Digitalizarea Agriculturii – care este bazat pe evaluarea a peste 70 de soluții de digitalizare a fermelor.

Scopul acestor inițiative constă în sprijinirea îmbunătățirii performanței sectorului agricol și promovarea prosperității fermierilor români, în vederea atingerii obiectivului fundamental al Politicii Agricole Comune (PAC) de a asigura securitatea și siguranța alimentară pentru cetățenii statelor membre, precum și de a revitaliza comunitățile rurale la nivel european.

În acest sens, vă adresăm această scrisoare cu intenția de a vă semnala **principalele probleme cu care se confruntă fermierii români în adoptarea PAC, precum și propunerile noastre de modificare a actelor normative care se află pe agenda Comisiei Europene în această perioadă.**

În continuare, veți regăsi anexate documentele referitoare la problemele și propunerile identificate împreună cu membrii noștri, în vederea identificării pe termen scurt a unei direcții comune de acțiune care să contribuie la sprijinirea fermierilor români și europeni:

- **Anexa 1: Regândirea sistemului de subvenții și intervenții prin simplificarea PAC**
- **Anexa 2: Contribuție la Dialogul strategic privind noul cadru de dezvoltare a politicilor în domeniul agriculturii, sănătății și mediului**

- **Anexa 3: Impactul crizei economice, de mediu și a conflictului de la granița Ucrainei asupra stabilității și sustenabilității financiare a fermierilor români**
- **Anexa 4: Centrul de Excelență European Tineri Lideri pentru Agricultură**

Suntem profund recunoscători pentru deschiderea și atenția pe care o acordați fermierilor în aceste momente dificile pe care le traversăm din perspectiva conflictului de la granița Ucrainei, schimbărilor climatice și a volatilității prețurilor la produsele agroalimentare care au efecte asupra securității alimentare și a bunăstării fermierilor europeni.

Clubul Fermierilor Români rămâne disponibil și ne angajăm să oferim expertiză, resurse și sprijin pentru a atinge obiective comune și pentru a consolida performanțele economice ale fermierilor din întreaga comunitate europeană cu scopul de a trece mai ușor peste crizele multiple care afectează sectorul agroalimentar. Suntem parteneri dedicați, deschiși la dialog și cooperare în beneficiul întregii comunități agricole europene.

Vă rog să primiți, domnule Comisar, expresia celei mai înalte considerații.

Cu stimă,

Florian Ciolacu

Director Executiv

Clubul Fermierilor Români pentru Agricultură Performantă

Anexa 1

REGÂNDIREA SISTEMULUI DE SUBVENȚII ȘI INTERVENȚII PRIN SIMPLIFICAREA PAC

În contextul schimbărilor continue din sfera agricolă europeană și a dinamicii socio-economice a statelor membre ale Uniunii Europene, propunerile noastre de simplificare și flexibilizare a Politicii Agricole Comune (PAC) vizează adaptarea eficientă la nevoile și provocările actuale ale sectorului agricol determinate de crizele multiple care au afectat în ultimii ani acest domeniu.

Obiectivul acestei reevaluări strategice a sistemului de subvenții și intervenții PAC constă în sprijinirea inovației și creșterii competitivității fermierilor români și europeni, promovarea sustenabilității mediului și satisfacerea diverselor cerințe ale consumatorilor europeni.

Astfel, Clubul Fermierilor Români prin aceste propuneri urmărește instituirea unui cadru mai simplificat, flexibil și adaptabil, care să stimuleze dezvoltarea durabilă a agriculturii europene și să consolideze securitatea alimentară și coeziunea socială în cadrul Uniunii Europene.

1. **Politica Agricolă Comună se schimbă radical la fiecare 7 ani, aspect care provoacă mari probleme administrațiilor naționale și fermierilor**; *considerăm că ar trebui să se țină cont de lecțiile învățate, iar modificările să apară doar la nivelul acelor componente ale Politicii care nu și-au dovedit eficiența în a menține competitivitatea fermierilor europeni angajați în tranziția verde.* Scopul principal primordial al Politicii Agricole Comune este asigurarea securității alimentare, motiv pentru care este esențial identificarea unui echilibru între producția agricolă și ambițiile de mediu.
2. **Complexitatea și diversitatea exagerată a cerințelor noii Politicii Agricole Comune** au dus la redactarea unor Planuri strategice de multe mii de pagini, care pun probleme enorme de înțelegere și interpretare administrației și de înțelegere și aplicare fermierilor. Astfel, *vă adresăm rugămintea identificării unor metode care să conducă la simplificarea documentelor aferente PAC, evitând astfel riscuri mari de pierdere a fondurilor și un impact negativ a pieței europene ca urmare a pierderii de competitivitate a fermierilor europeni.*
3. **Cresterea bugetului Politicii Agricole Comune** – cerințele actualei reforme PAC pentru fermieri au fost nerealiste: ***Să producă mai mult cu mai puțin!***
Reducerea bugetului plăților directe cu 5%, în condițiile în care plățile directe au fost reduse practic în plus cu 25% pentru finanțarea eco-schemelor, precum și diminuarea

bugetară a Pilonului II - Dezvoltare Rurală cu 15% a condus la o marjă foarte redusă de câștig fermierilor. *La nivelul României plata de bază, a scăzut la 97 euro/hectar, valoare care nu poate acoperi în niciun fel cheltuielile suplimentare pentru respectarea cerințelor condiționalităților de mediu, GAEC și SMR, și nici valoarea arendeii (în prezent, 250-350 euro/ha), așa cum s-a întâmplat în perioada 2014-2020. De asemenea, având în vedere impactul primului an din noua Politică Agricolă Comună asupra fermierilor români, vă adresăm rugămintea analizării posibilității de a modifica alocarea eco-schemei PD-04 (culturi arabile peste 10 hectare), astfel încât fermierii să poată beneficia de o valoare minimă de 100 EURO/ha, valoare care să poată acoperi costurile aferente implementării acestei scheme de plată (compensarea costurilor aferente tranziției verde).*

4. Condiționalități de mediu cu impact negativ asupra fermelor europene:

- GAEC 6: oferirea posibilității statelor membre de a alege perioada sensibilă pe timpul iernii (terenul arabil trebuie să fie acoperit cu culturi de toamnă și/sau să rămână nelucrat după recoltare pe cel puțin 20% din suprafața arabilă a exploatației agricole) și/sau în timpul verii, conform reglementării actuale – *solicităm acest demers în vederea valorificării potențialului specificului local și regional la nivelul României și nu numai.*
- GAEC 7: *permiterea realizării de monocultură în funcție de recomandările venite din partea instituțiilor de cercetare care vizează protejarea solului, în scopul realizării unui asolament optim aferent fiecărei ferme europene - exemplu de excepții vizate: loturi semincere (aprox. 700.000 tone de semințe certificate), cultura de porumb pentru furaje (aprox. 50.000 hectare) sau culturi irigate (1,4 milioane hectare), permiterea semănatului culturilor verzi în perioada 1 august – 30 septembrie.*
- GAEC 8: modificarea și menținerea posibilității la nivelul fermelor europene de alegere a următoarelor trei variante la nivelul ponderii de 4% din suprafața gestionată: zone și caracteristici neproductive și/sau culturi fixatoare de azot și/sau culturi secundare (prin utilizarea produselor de protecție a plantelor); *scopul acestui demers vizează creșterea rezilienței fermelor europene în fața impactului schimbărilor climatice și o flexibilizare echitabilă a utilizării produselor de protecție a plantelor la nivel național în contextul în care România utilizează o cantitate medie de aproximativ 0,7 kg/ha, comparativ cu alte state membre în care se utilizează cantități însemnate, precum Olanda 8 kg/ha, în condițiile în care media europeană înregistrează o valoare aprox. de 2,1 - 2,3kg/ha.*

5. Creșterea puterii de negociere a fermierilor la nivelul lanțului valoric agroalimentar:

fermierii nu reușesc să negocieze prețuri de vânzare care să le acopere nici măcar cheltuielile de producție, riscând astfel falimentul. *Solicităm identificarea unor instrumente de criză care să diminueze acest risc prin reglarea pieței față de prețul*

listat la nivel de bursă, cu diferențe aproximativ 20-30 euro/tonă, comparativ cu actuala perioadă în care diferențele ajung chiar și la 70 euro/tonă.

6. **Stabilirea unui sistem european de creditare pentru fermierii europeni** care să le permită accesul la credite cu dobândă egală în toate statele membre, cu implicare din partea Băncii Europene de Investiții (BEI) și Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) în scopul identificării unui instrument financiar dedicat sectorului agricol. *Astfel, antreprenorii din sectorul agricol vor putea beneficia de o predictibilitate la nivelul propriilor afaceri, demers care contribuie direct la securitatea alimentară a Uniunii Europene.*
7. **Creșterea ponderii plăților aferente Pilonului 1 în avans** – fermierii au nevoie de fonduri mai ales în toamnă pentru a-și plăti creditele aflate la scadență. Mecanismul actual de scontare plăți în avans subvenții conduce la pierderi semnificative pentru fermieri asociate dobânzilor și comisionelor bancare (aprox. 10%) plătite de către aceștia. *Astfel, solicităm analizarea posibilității de a oferi 90% din suma totală a subvenției la nivel de fermă în toamna anului de cerere.*
8. **Condiționarea socială:** riscă să lase loc la interpretări și abuzuri, rezultând pierderea de subvenții ale Politicii Agricole Comune de către fermieri. Considerăm că ar trebui gândită o abordare care să nu ducă la efecte atât de grave pentru fermieri, în condițiile în care la nivelul României relația angajator-angajat este una care nu implică probleme. *Astfel, solicităm posibilitatea oferirii unei derogări până în anul 2027, fără efecte asupra obținerii subvențiilor de către fermieri – această perioadă va avea rolul de a evalua impactul acestei reglementări PAC, fără să afecteze accesul fermierilor la schemele de plată; în cazul în care se impune această măsură drastică, aceasta să-și realizeze efectele în viitoarea PAC.*
9. **Creșterea Substanțială a Rezervei de Criză** – suma actuală de 450 milioane euro/an pentru 27 state membre este total inadecvată având în vedere crizele cu care se confruntă fermierii europeni, crize externe sectorului agricol – creșterea prețurilor la energia electrică și gaze naturale, inputuri agricole, secete pedologice, războiul din Ucraina etc. *Considerăm că valoarea aferentă Rezervei de Criză ar trebui să fie de minim 1 miliard euro, astfel încât nevoile actuale și viitoare ale fermierilor europeni să poată fi satisfăcute.*
10. **Mecanisme de gestiune a riscurilor de mediu și pierdere financiară:** ar fi utilă stimularea stabilirii unui instrument de gestiune a riscului, personalizat la nivelul fiecărui stat membru în funcție de valoarea despăgubirilor solicitate de fermieri în anumite momente de criză. *Practic, solicităm realizarea unei analize privind riscul la nivelul statului membru din ultimii 5 ani, astfel încât valoarea alocată să fie diferită*

pentru cele 27 de țări. De exemplu, din ultimii 4 ani, în România seceta pedologică este prezentă la nivelul a 3 ani, aspect care implică un risc imens pentru decapitalizarea fermierilor și o presiune foarte mare asupra bugetului de stat.

11. **Stimularea introducerii rapide a rezultatelor cercetării și inovării în agricultură pentru a crește competitivitatea fermierilor europeni – noile tehnici genomice.**
12. **Importurile din Ucraina afectează sustenabilitatea economică a fermierilor români** - produsele agricole de origine ucraineană nu respectă normele europene de mediu, siguranța alimentară și convenția la nivel de tranzit a acestor bunuri agricole. Practic, *există o presiune foarte mare asupra țărilor din estul Europei din punct de vedere al valorificării propriilor producții agricole într-o piață care a început să devină mai mult decât nelocală (condiții diferite de producție, valorificare comună).*
13. **Aderarea Ucrainei la UE va necesita o alocare estimată la peste 95 miliarde euro, timp de 7 ani,** ceea ce va conduce la reducerea masivă a bugetului în celelalte state membre ale UE. *Condițiile de mediu și calitatea produselor comercializate ar trebui să respecte normele europene de siguranță alimentară. De asemenea, ar trebui să se dezvolte un instrument de susținere pentru fermierii din statele membre vecine Ucrainei, pentru a-i ajuta să facă față provocărilor economice și de reglementare generate de contextul regional, având în vedere competitivitatea pe care o deține Ucraina, având o suprafață a terenului agricol de 42 milioane hectare.*
14. **Sprijinirea din Politica Agricolă Comună sau prin intermediul altor mecanisme de finanțare a infrastructurii principale și secundare de îmbunătățiri funciare** (irigații și desecare-drenaj) în scopul oferirii unei siguranțe alimentare a spațiului comunitar, firește, prin optimizarea și eficiența utilizării acestei resurse extrem de importante, *apa.*

Schimbările climatice pot ajunge să afecteze grav producția agroalimentară europeană și securitatea alimentară a Uniunii Europene dacă nu se identifică soluții inteligente din fonduri europene pentru a iriga cel puțin zonele supuse riscului deșertificării sau realizării unei retenții de apă în zonele inundate în mod frecvent, cu impact negativ asupra producției agricole. Astăzi la nivelul României există un potențial pentru 3 mil. hectare spre a fi irigate, precum și o suprafață de aprox. 1 mil. hectare pentru ceea ce înseamnă partea de desecare-drenaj.

Acestea fiind menționate, considerăm că reevaluarea strategică a Politicii Agricole Comune reprezintă un demers la care ne alăturăm în scopul promovării eficienței, sustenabilității și rezilienței agriculturii europene. Propunerile de simplificare și flexibilizare a PAC contribuie la reducerea sarcinii administrative pentru fermierii din UE și deschiderea noilor oportunități pentru fermierii români și europeni, în vederea sporirii competitivității și inovației în contextul

schimbărilor permanente din sectorul agricol. Astfel, implementarea acestor măsuri favorizează consolidarea unei agriculturi europene mai robuste și mai adaptate, în concordanță cu obiectivele de dezvoltare durabilă și prosperitate ale Uniunii Europene.

Anexa 2

PROPUNERILE CLUBULUI FERMIERILOR ROMÂNII: CONTRIBUȚIE LA DIALOGUL STRATEGIC PRIVIND VIITORUL AGRICULTURII EUROPENE – O PERSPECTIVĂ DIN ROMÂNIA

Clubul Fermierilor Români a elaborat un document de reflecție privind OBIECTIVELE, PRINCIPIILE și MĂSURILE vizând abordarea integrată a dezvoltării pe termen lung a agriculturii românești, ca parte a unei arhitecturi de politici și capacități europene, regândite în raport cu provocările majore actuale și oportunitățile excepționale ale unei Politici Agricole Comune.

I. Preambul

În contextul schimbărilor și provocărilor complexe cu care se confruntă atât agricultura românească, cât și cea europeană în prezent, acest document are scopul de a servi drept instrument de analiză, discuție și formulare de politici care să îndrepte atenția asupra importanței viitorului agriculturii europene. Prin abordarea subiectului cu o viziune amplă și echilibrată, ne propunem să identificăm direcții strategice și acțiuni concrete care să contribuie la consolidarea unei agriculturii europene prospere, durabile și reziliente, în beneficiul întregii comunități a Uniunii Europene.

În cadrul Uniunii Europene (UE), România este unul dintre cei mai importanți producători de cereale, având un rol esențial în evoluția și dezvoltarea sectorului agricol în cadrul comunității europene. România se distinge prin performanța de excepție înregistrată 10 ani consecutivi (începând cu 2010) privind rata creșterii anuale a producțiilor și randamentelor la cereale, dar și prin numărul său impresionant de fermieri (peste 3 milioane), fiind printre țările cu cel mai mare număr de fermieri din UE.

Provocările geopolitice au exercitat o influență semnificativă asupra sectorului agricol, iar conflictul de la granița Ucrainei a perturbat lanțurile de aprovizionare, generând creșterea prețurilor la inputuri și introducând incertitudine pe piețele internaționale și europene. În ciuda măsurilor de criză adoptate la nivel european, acestea au oferit doar o acoperire parțială a pierderilor suferite de fermierii români din cauza importurilor de cereale din Ucraina. În plus, securitatea alimentară a devenit un element geopolitic important, subliniind necesitatea garantării autonomiei strategice a sectorului agroalimentar european. De

asemenea, perspectivele aderării Ucrainei la Uniunea Europeană pune sub semnul întrebării modul în care funcționează sistemul de subvenții la nivel european.

Din perspectiva provocărilor referitoare la mediu și biodiversitate, schimbările climatice și fenomenele meteorologice extreme au un impact direct asupra producției agricole. Deși au fost adoptate măsuri de protecție a mediului la nivel european prin intermediul PAC, analiza lor economică și socială în ceea ce privește impactul asupra fermierilor a fost insuficient fundamentată, ceea ce a condus la stagnarea sau chiar retragerea acestora. În acest sens, este esențial să dezvoltăm și să implementăm strategii și politici mai eficiente, care să răspundă nevoilor fermierilor și să asigure protecția mediului și a biodiversității în mod sustenabil. Acest lucru implică o abordare echilibrată, care să țină cont de interesele fermierilor, dar și de prioritățile de mediu și climatice de la nivel european.

În acest sector caracterizat de dinamism și incertitudine, o altă problemă este reprezentată de **provocările economice**. Tranziția energetică, tranziția verde și procesul de digitalizare, alături de presiunea inflaționistă, influențează direct costurile de producție și prezintă atât oportunități, cât și riscuri pentru fermierii români. Aceste aspecte accentuează vulnerabilitățile sistemului agroalimentar din țară și subminează poziția fermierilor în cadrul lanțului alimentar. De asemenea, revitalizarea zonelor rurale rămân provocări esențiale și actuale, având ca scop contracararea procesului de depopulare și redefinirea relației dintre mediul rural și urban.

Toate aceste provocări complexe subliniază **nevoia de securitate alimentară și autonomie strategică, evidențiind, de asemenea, provocările asociate tranziției către economia verde și digitalizare.**

România se remarcă în agricultura europeană, având o suprafață agricolă semnificativă și cel mai mare număr de ferme din UE. Cu toate acestea, integrarea sa pe piața comunitară rămâne limitată, necesitând o abordare coerentă pentru a valorifica potențialul său agricol și a contribui la securitatea alimentară europeană.

Această situație subliniază necesitatea unei dezbateri fundamentale privind performanța actuală a politicii agricole comune și viitorul agriculturii românești în contextul viitoarei reforme a Politicii Agricole Comune, având în vedere diversitatea și reziliența diferitelor sectoare agricole din România.

II. Contribuție la dialogul strategic pentru viitorul agriculturii europene: o perspectivă din România

Propunerea pentru o **Politică Agricolă Integrată a României** vizează armonizarea, compatibilizarea și asigurarea sinergiei:

- în toate sectoarele producției agricole;
- cu toate politicile din celelalte sectoare relevante ale economiei naționale;
- cu politica agricolă comună, cu politica de mediu și cu politica comercială ale Uniunii Europene.

(A) Principalele **obiective strategice ale politicii agricole integrate** sunt:

- Adoptarea unei **viziuni coerente pe termen lung**, în susținerea politicilor guvernamentale vizând sectorul agricol, care să asigure continuitatea și să elimine fragmentarea sectorială și polarizările, abordările determinate de circumstanțe politice de moment, abandonarea unor proiecte inițiate în guvernări anterioare, voluntarismul și influența nelegitimă a unor interese individuale.
- Realizarea unei **abordări integrate**, în care măsurile și politicile sectoriale să fie adoptate în corelație cu toate componentele relevante pentru dezvoltarea și modernizarea agriculturii românești, într-o manieră sistematică, sincronizată și generatoare de sinergii.
- Consacrarea oficială a **priorității agriculturii ca sector economic de importanță strategică pentru siguranța națională și asigurarea suveranității alimentare** a României, a unei alimentații cât mai sănătoase a populației și asumarea responsabilităților care decurg.
- **Valorificarea la nivel superior a potențialului agricol** al României, inclusiv în ce privește resursele naturale (sol, apă etc.), forța de muncă, resursele genetice și capacitățile de prelucrare și comercializare a produselor agricole, precum și valorificarea tradițiilor populare și a peisajului.
- **Creșterea competitivității** agriculturii românești, în materie de costuri, protecție, calitate și utilizare a noilor tehnologii, identificarea și valorificarea avantajelor comparative ale acesteia în raport cu concurența de pe piața internă (europeană) și globală.
- Maximizarea **autonomiei alimentare** a României pe termen lung și redresarea balanței comerciale cu produse agro-alimentare, pentru a se ajunge la excedent **în termen de 10 ani**.

(B) Principiile de acțiune propuse pentru politica agricolă integrată sunt următoarele:

- Agricultura este un domeniu strategic care trebuie să funcționeze optim indiferent de circumstanțele politice interne sau internaționale.
- Agricultura este un domeniu preponderent de acțiune al sectorului privat, însă din cauza dependenței sale de condițiile climatice și de infrastructură, precum și importanța ei pentru siguranța națională și ordinea socială, sprijinul întărit al statului și controlul sunt esențiale.
- Asigurarea reînnoirii între generații și a viitorului resurselor umane este o condiție esențială a modernizării și dezvoltării agriculturii. Realizarea programelor educaționale și de formare continuă în domenii conexe agriculturii prezintă un avantaj comparativ esențial în raport cu alte investiții în domeniul educației, astfel încât riscul pierderii resurselor umane prin emigrare este mai redus, iar șansa integrării pe piața muncii autohtone devine mai mare.
- Având în vedere ponderea populației ocupate în agricultură, chiar în condițiile unor producții agricole mari, productivitatea muncii în agricultură este socialmente redusă, ceea ce impune utilizarea noilor tehnologii în mod sistematic și pe scară cât mai largă.
- Dezvoltarea mediului rural necesită armonizarea și complementaritatea politicilor care vizează, pe de o parte, creșterea productivității și randamentelor agricole și, pe de altă parte, protecția mediului și a biodiversității, în același timp cu asigurarea dinamismului demografic și conservarea unor tradiții specifice satului românesc. Aceste imperative nu pot fi servite decât printr-o viziune integrată la nivel național.
- Dezvoltarea agriculturii românești și valorificarea potențialului natural al țării, inclusiv în planul exportului, vor permite creșterea rolului României în procesele politice și decizionale europene, de la condiția de simplu beneficiar de subvenții la aceea de protagonist și purtător de inițiativă în generarea și punerea în aplicare a unor politici europene.
- Inițierea și punerea în aplicare a politicilor specifice domeniului agroalimentar depășesc nivelul de cunoștințe pe care îl pot acumula agențiile statului, care trebuie permanent și sistematic susținute prin mobilizarea expertizei specialiștilor și folosirea experienței directe a fermierilor.
- Resursele naturale, forța de muncă, disponibilitatea capitalului sunt elemente primordiale pentru o agricultură modernă și performantă, dar valorificarea lor la un nivel superior nu este posibilă fără ridicarea nivelului de colectare, analiză și valorificare a resurselor de cunoaștere.

III. Provocări și direcții strategice de acțiune pentru viitorul agriculturii europene – o perspectivă la nivelul României

Agricultură:

- **Modernizare și transformare:** investiții în tehnologii avansate pentru creșterea eficienței și productivității în agricultură, inclusiv utilizarea dronelor, a senzorilor IoT și a sistemelor de management al fermei.
- **Diversificarea culturilor și folosirea soiurilor/semințelor rezistente la secetă:** promovarea unei mai mari diversificări a soiurilor culturilor agricole pentru a îmbunătăți rezistența la schimbările climatice și pentru a reduce dependența de anumite culturi.
- **Agricultura sustenabilă:** susținerea tranziției către realizarea de practici agricole mai sustenabile, prin intermediul unor politici publice adecvate și programe de educație pentru fermieri.
- **Promovarea asocierii între fermieri:** încurajarea cooperativelor agricole și grupurilor de producători pentru consolidarea poziției fermierilor pe piață, facilitându-le accesul la resurse și piețe, cu altă putere de dialog.
- **Digitalizarea și accesul la informație:** dezvoltarea infrastructurii digitale și promovarea accesului la informații și tehnologii agricole pentru toți fermierii, inclusiv cei din zonele rurale mai izolate.
- **Inovare în procesele de prelucrare:** promovarea inovării în procesele de prelucrare a produselor agricole pentru a adăuga valoare și a diversifica oferta produselor din piață.
- **Asigurarea reînnoirii generațiilor, dar și educație și formare profesională:** Îmbunătățirea accesului la educație și formare profesională pentru fermieri pentru a promova cunoștințele și abilitățile necesare realizării schimbului de generații.

Mediu:

- **Conservarea resurselor naturale:** implementarea practicilor agricole care să protejeze și să conserve resursele naturale, cum ar fi gestionarea durabilă a apei și a solului și reducerea poluării.
- **Adaptarea la schimbările climatice:** elaborarea și implementarea strategiilor pentru adaptarea agriculturii la schimbările climatice, inclusiv sisteme de irigații eficiente și utilizarea culturilor rezistente la secetă și la temperaturi extreme.

- **Promovarea biodiversității:** sprijinirea conservării biodiversității în mediul rural prin protejarea și refacerea ecosistemelor naturale și promovarea practicilor agricole care să sprijine diversitatea biologică.
- **Energii regenerabile:** încurajarea utilizării energiilor regenerabile în agricultură, cum ar fi energia solară și cea eoliană, pentru a reduce amprenta de carbon a sectorului agricol.
- **Educație și conștientizare:** creșterea conștientizării fermierilor și a comunităților rurale cu privire la importanța protejării mediului și a practicilor agricole durabile prin programe educaționale și de comunicare.
- **Gestionarea deșeurilor agricole:** implementarea unor sisteme eficiente de gestionare a deșeurilor agricole pentru a reduce impactul asupra mediului și pentru a valorifica resursele biodegradabile.
- **Conservarea biodiversității:** sprijinirea conservării și restaurării habitatelor naturale pentru a conserva biodiversitatea și a asigura funcționarea ecosistemelor sănătoase.
- **Redresarea solurilor degradate:** Adoptarea unor practici agricole care să contribuie la redresarea solurilor degradate, cum ar fi agricultura de conservare și regenerativă.

Sănătatea populației:

- **Siguranța alimentară:** Asigurarea unor standarde ridicate de siguranță alimentară și calitate a produselor agricole, inclusiv prin controlul și monitorizarea utilizării pesticidelor și a altor substanțe chimice în agricultură.
- **Reducerea riscurilor pentru sănătatea umană:** Promovarea unor practici agricole care să reducă riscurile pentru sănătatea umană, cum ar fi limitarea utilizării antibioticelor în creșterea animalelor și a altor practici care ar putea influența negativ sănătatea populației.
- **Alimentație sănătoasă:** Susținerea producției și consumului de alimente sănătoase și nutritive, inclusiv a produselor organice și locale, pentru a îmbunătăți starea de sănătate a populației.
- **Monitorizarea și gestionarea bolilor animale:** Dezvoltarea și implementarea unor programe eficiente de monitorizare și gestionare a bolilor animale pentru a preveni răspândirea acestora și pentru a proteja sănătatea animalelor și a oamenilor.
- **Promovarea unui stil de viață activ:** Susținerea unui stil de viață sănătos și activ prin facilitarea accesului la spații verzi și la produse agricole proaspete și sănătoase.

- **Promovarea unei alimentații echilibrate:** Educația și campaniile de conștientizare pentru promovarea unei alimentații echilibrate și a unor stiluri de viață sănătoase, inclusiv prin intermediul programelor școlare și comunitare.
- **Controlul rezistenței la pesticide:** Monitorizarea și controlul utilizării pesticidelor pentru a reduce riscurile pentru sănătatea umană și pentru a proteja biodiversitatea.

Aceste provocări și direcții strategice ar putea contribui la crearea unei agriculturi europene mai durabile, care să asigure atât prosperitatea sectorului agricol, cât și bunăstarea mediului și a sănătății populației, concomitent cu menținerea competitivității fermelor europene, doar în condițiile unei bugetări corecte și coerente pe termen mediu și lung a costurilor pe care antreprenorii din sectorul agricol le vor genera în scopul respectării condițiilor aferente direcțiilor acestui dialog strategic – agricultură, mediu și sănătate.

Anexa 3

ANALIZĂ PRIVIND IMPACTUL CRIZEI ECONOMICE, DE MEDIU ȘI A CONFLICTULUI DE LA GRANIȚA UCRAINEI ASUPRA STABILITĂȚII ȘI SUSTENABILITĂȚII FINANCIARE A FERMIERILOR ROMÂNI

Contextul Geopolitic

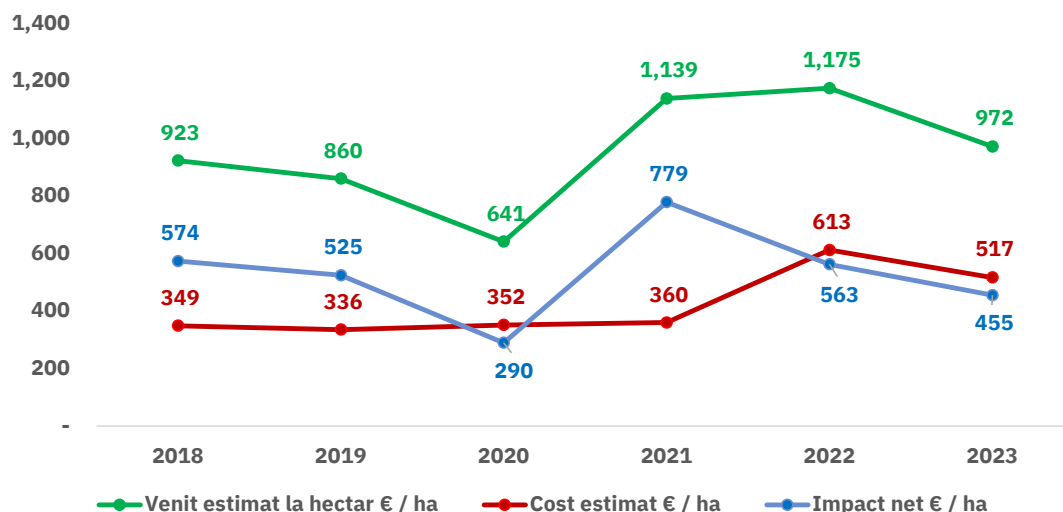
Pe parcursul ultimilor trei ani, instabilitatea geopolitică regională (războiul din Ucraina și mai recentul conflict palestinian-israelian) generează o volatilitate fără precedent, atât asupra prețului principalelor inputuri agricole (semințe, pesticide, îngrășăminte, motorină și costul finanțării), cât și asupra prețului de comercializare al principalelor culturi ale țării (grâu, orz, rapiță, porumb și floarea-soarelui).

Având în vedere nivelul producției din ultimii ani (circa 27-30 milioane tone) și faptul că vânzările fermierilor români se fac pe piețele internaționale într-o pondere de peste 50%, aceștia nu posedă niciun fel de control asupra dinamicii cererii și ofertei mondiale.

Anul 2023, în particular, continuă să fie dificil pentru fermierii români. Prețul de comercializare al principalelor culturi este în scădere față de anul 2022, în timp ce **costul anual direct, reprezentat de valoarea inputurilor folosite** pentru obținerea respectivelor culturi, rămâne destul de ridicat. Astfel, așa cum se poate observa în Tabelul 1, veniturile medii la hectar ale fermierilor au scăzut cu 17% în anul 2023 față de anul 2022, în timp ce costurile medii la hectar au scăzut cu 16% în anul 2023 față de anul 2022, după ce în anul 2022 crescuseră cu 70% față de anul 2021.

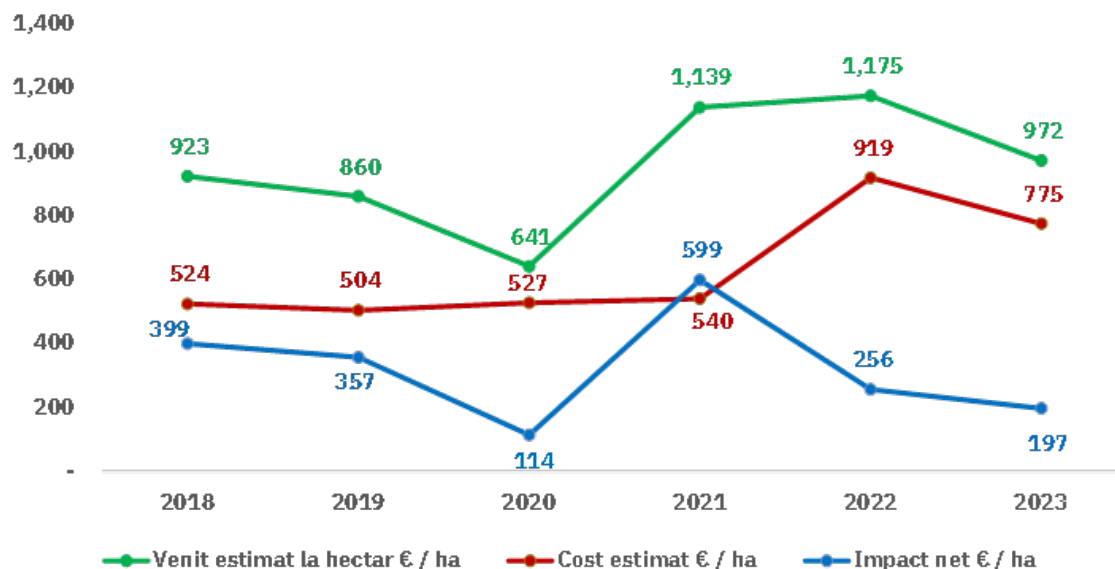
Tabelul 1 – Evoluția veniturilor și costurilor medii la hectar în perioada 2018-2023

Sursa	Indicator	UM	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Eurostat	Suprafata recoltata	K Ha	6,623	6,935	6,643	6,749	6,594	6,950
Eurostat	Productii obtinute	K To	35,352	33,977	20,533	31,454	21,764	27,679
Eurostat	Randament la hectar	to/ha	5.3	4.9	3.1	4.7	3.3	4.0
Calculatie	Cost anual	€ / ha	349	336	352	360	613	517
Calculatie	Evolutie anuala	%		-4%	5%	2%	70%	-16%
Calculatie	Venit anual	€ / ha	923	860	641	1,139	1,175	972
Calculatie	Evolutie anuala	%		-7%	-25%	78%	3%	-17%
Calculatie	Impact net	€ / ha	574	525	290	779	563	455
Calculatie	Evolutie anuala	€ / ha		(49)	(235)	489	(216)	(107)
Calculatie	Evolutie cumulata	€ / ha		(49)	(284)	205	(11)	(119)

În condițiile descrise mai sus, **impactul net negativ** al volatilității prețurilor principalelor inputuri agricole și al prețurilor de comercializare a principalelor culturi (calculat ca diferență dintre veniturile și costurile medii la hectar), asupra performanței financiare a fermierilor în perioada 2022-2023 a fost semnificativ, aceștia fiind afectați în lanț de scăderea de **216 €/ha în 2022, urmată de o altă scădere de 108 €/ha în 2023**, în total, pe parcursul celor doi ani, fermierii cumulând un **impact negativ total de 324 €/ha**.

Evoluția costurilor, veniturilor și a impactului net cu includerea cheltuielilor indirecte

Impactul asupra stabilității financiare a fermierilor

În general, agricultura este un sector caracterizat de un anumit grad de volatilitate, fie de impactul schimbărilor climatice asupra acestui sector, fie comercială, ca urmare a evoluției cererii și ofertei pe piețele globale. În analiza prezentată în acest material, anii 2018 și 2019 sunt considerați ani “normali”, în timp ce anul 2020 a fost declarat, atât anul pandemiei Covid-19, cât și anul în care fermierii s-au confruntat cu o severă secetă pedologică care a afectat suprafețe agricole semnificative.

Următorii trei ani (2021, 2022, și 2023), sunt anii declanșării și escaladării conflictelor armate din zona Bazinului Mării Negre și Orientului Apropiat, ani de instabilitate fără precedent în istoria recentă.

Astfel, pe fondul izbucnirii războiului ruso-ucrainian, anul 2021 a fost caracterizat de o creștere dramatică a prețului la cereale (Fig.1, Fig. 2), în timp ce prețul inputurilor agricole abia începea să crească.

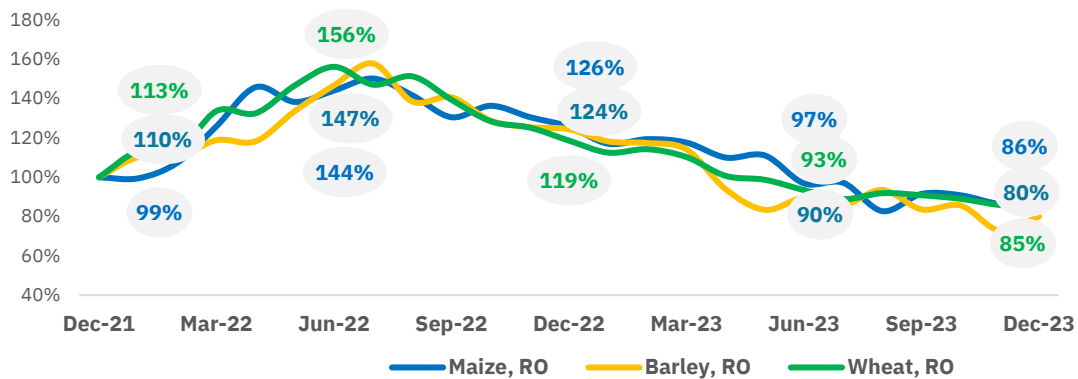

Figura 1. Evoluție trimestrială a prețului la cereale (porumb, orz, grâu)

Sursa: Analizele Agricoover pe baza datelor de la Banca Mondială

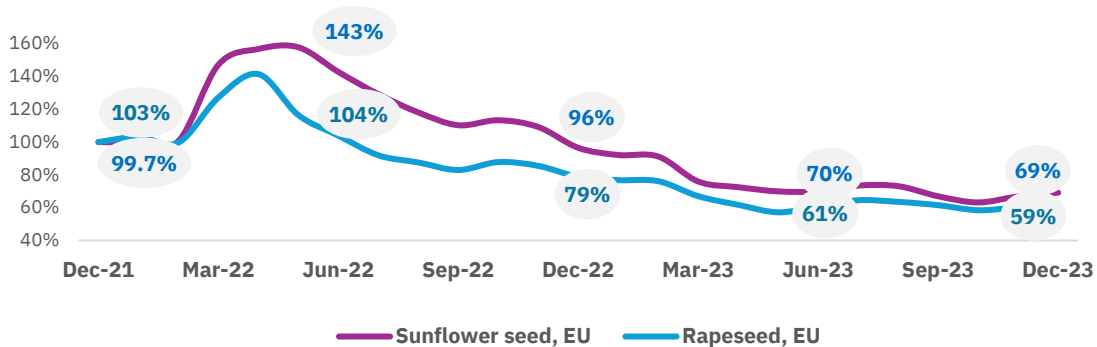
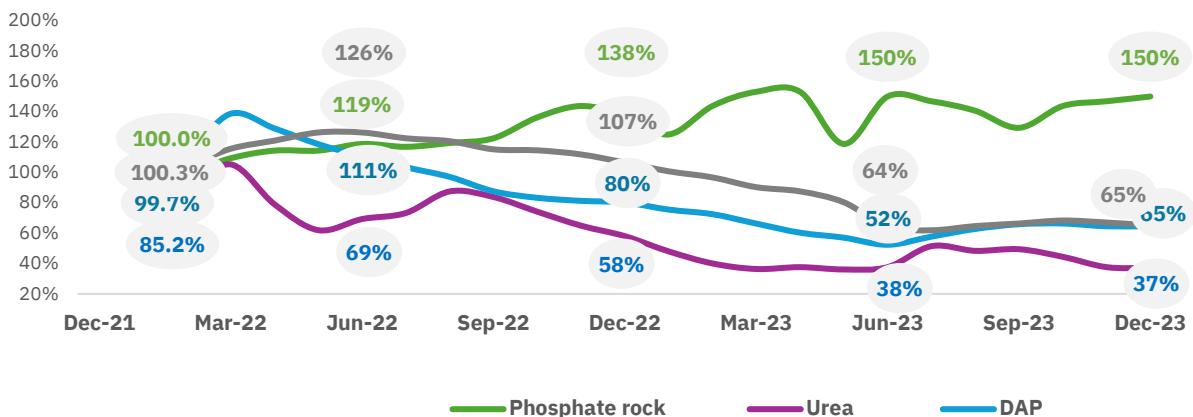

Figura 2. Evoluție trimestrială a prețului la cereale (semințe de floarea soarelui, rapiță)

Sursa: Analizele Agricoover pe baza datelor de la Banca Mondială

În anul 2021, fermierii au avut un **impact pozitiv semnificativ (779 €/ha)**. Din nefericire, în anii următori s-a observat o reversare dramatică a situației, prețul inputurilor agricole continuând să crească accelerat, în timp ce costul produselor agricole a atins un varf în anul 2022, după care s-a prăbușit în anul următor.

Legend:

Phosphate rock	FOB Egypt - Phosphate rock 66%
Urea	FOB Black Sea - Urea prilled bulk
DAP	FOB Morocco - DAP bulk
NPK	FOB Morocco - NPK 15-15-15

Figura 3. Evoluția prețului la îngrășăminte

Fosfatul de rocă (FOB Egipt), după o perioadă de stabilitate la începutul anului 2022, a înregistrat o creștere semnificativă, atingând un maxim de 138% în septembrie 2022 față de nivelul din decembrie 2021. Această creștere ar putea reflecta o cerere crescută pe piețele internaționale sau contractii în aprovizionare. Spre sfârșitul anului 2023, prețul a rămas relativ stabil la o valoare crescută de 150%, sugestiv pentru persistența factorilor care au generat creșterea inițială.

Ureea (FOB Egipt și FOB Marea Neagră) a arătat o volatilitate mai mare, cu o creștere încurajatoare la începutul anului 2022, urmată de o scădere dramatică până la doar 38% din valoarea inițială în iunie 2023, ceea ce ar putea fi explicat prin fluctuații în producție sau schimbări în politici comerciale. Spre finalul perioadei analizate, prețul ureei s-a redresat parțial, ajungând la 65%.

Diamoniul fosfat (DAP) (FOB Maroc), după o creștere timpurie, a suferit o reducere consistentă a prețului până la un nivel de 52% în martie 2023, reflectând probabil o scădere a costurilor de producție sau o creștere a eficienței în lanțul de aprovizionare. Spre sfârșitul anului 2023, prețul a arătat o ușoară recuperare, ajungând la 65% din valoarea inițială.

Îngrășământul compus NPK (FOB Maroc) a prezentat o scădere constantă pe parcursul întregii perioade, încheind anul la doar 37% din valoarea de referință. Această tendință sugerează că îngrășământul NPK a fost supus unor presiuni de piață semnificative, posibil datorită reducerilor de costuri sau poate datorită unei scăderi în cerere.

Această analiză a prețurilor pentru îngrășăminte reflectă nu doar condițiile de piață specifice fiecărui produs, ci și influența mai largă a factorilor economici globali și regionali. În context agricol, aceste tendințe de preț pot avea un impact semnificativ asupra planurilor de cultivare și profitabilitatea fermierilor.

Având în vedere că prețul îngrășămintelor reprezintă o componentă esențială a costurilor directe pentru producția agricolă, fluctuațiile observate ar putea avea un impact semnificativ asupra marjei de profit a fermierilor. De exemplu, creșterea prețului fosfatului de rocă indică un cost sporit în ceea ce privește fertilizarea solurilor care sunt deficitare în fosfor, iar scăderea prețurilor la uree și DAP ar putea sugera oportunități de achiziție la prețuri mai avantajoase, cu condiția ca fermierii să aibă capacitatea de stocare sau de a anticipa aceste scăderi de preț.

Este important de menționat că această analiză nu ia în calcul toți factorii ce pot influența prețul îngrășămintelor, precum condițiile climatice, schimbările în politici agricole sau instabilitățile geopolitice.

Astfel că, analiza tendințelor de preț pentru îngrășăminte, pe baza datelor graficului, sugerează că fermierii trebuie să navigheze printr-un peisaj de piață dinamic, cu multiple provocări și oportunități, adaptându-și practicile și strategiile de achiziție în funcție de schimbările observate pentru a menține sustenabilitatea operațiunilor agricole.

Pentru a putea oferi o imagine completă și corectă, în analiza de mai sus, am ținut cont, atât de impactul inițial pozitiv asupra performanței financiare a fermierilor din anul 2021, cât și de cel negativ din anii 2022 și 2023. Astfel, cumulând câștigurile și pierderile suferite de fermieri pe parcursul întregii perioade analizate (2018-2023), constatăm că aceștia cumulează în prezent un **impact negativ care se ridică la 119 €/ha**. Extrapolând ritmul lent de revenire la

condițiile anterioare, putem anticipa că fermierii nu vor putea absorbi impactul analizat în următorii 1-2 ani.

Această sinteză este însoțită de analize detaliate pentru fiecare cultură, obținută pe parcursul anilor 2018-2023 și are la bază surse publice (Eurostat), informații obținute pe bază de interviuri cu fermieri reprezentativi, cât și analize interne realizate de către Clubul Fermierilor Români. **Analiza nu ia în calcul totalitatea costurilor fermierilor (facându-se referire doar la costurile directe), scopul analizei fiind acela de a determina doar impactul instabilităților geopolitice din ultimii ani asupra acelor categorii de venituri și costuri, care au fost cu adevărat impactate.** Celelalte categorii de costuri (de exemplu, cheltuieli indirecte, cum ar fi cheltuielile administrative) sunt în general constante de la an la an și prin urmare nu ar fi influențat semnificativ variația anuală, valoarea acestora înregistrând o pondere de aproximativ 50% din totalul costurilor totale ale fermierilor români.

Definiții și metodologie

Analiza are în vedere medii anuale la nivel de țară și urmărește să ofere o imagine globală corectă. Este adevărat că nivelul impactului instabilității geopolitice a fost resimțit diferit de la o regiune la alta, sau în interiorul unui an, între culturile de toamnă sau de primăvară. Aceste variații au fost ignorate în mod intenționat, pentru a simplifica înțelegerea fenomenului. Pe cale de consecință, analiza poate fi detaliată după necesități.

Inputuri agricole	Principalele inputuri agricole, respectiv semințe, pesticide, îngrășăminte, motorină și finanțare
Culturi agricole	Analiza a avut în vedere doar principalele culturi vegetale, respectiv grâu, orz, porumb, floarea soarelui și rapiță
Venituri (€/ha)	Pentru simplitatea expunerii, veniturile la hectar sunt mediile anuale obținute de fermieri pentru toate cele 5 culturi principale analizate
Costuri (€/ha)	A fost analizat doar costul la hectar al principalelor inputuri agricole, ca medie anuală plătită de fermieri pentru obținerea celor 5 culturi principale analizate
Impact (€/ha)	Reprezintă diferența dintre veniturile și costurile medii aferente celor 5 culturi analizate
Evoluția impactului (€/ha)	Se referă la variația anuală a impactului, pentru a exemplifica impactul geopoliticului asupra stabilității financiare a fermierilor

PROMOVAREA CENTRULUI EUROPEAN PENTRU FORMAREA ȘI PROMOVAREA TINERILOR LIDERI ÎN AGRICULTURĂ

Ideea vine ca o soluție la provocarea majoră a agriculturii europene: Schimbul de generații.

Principalele probleme:

1. Îmbătrânirea fermierilor și a managerilor de exploatații agricole, concomitent cu absența tot mai frecventă a unei succesiuni naturale.
2. Accesul dificil al tinerilor la terenuri și la finanțare.
3. Deficitul de forță de muncă calificată + decalaj de cunoștințe și abilități digitale între generații.
4. Diferența de calitate a vieții între zonele urbane și cele rurale.

Clubul Fermierilor Români consideră studiul de caz oferit de programul „Tineri Lideri pentru Agricultură” un model de bună practică europeană și propune astfel, extrapolarea conceptului la nivel european, prin crearea unui Centru European de Excelență pentru Formarea și Promovarea Tinerilor Lideri pentru Agricultură. Centrul European de Excelență are ca principal rol formarea tinerilor fermieri prin programe specializate, menite să faciliteze schimbul generațional, leadership-ul la nivel de ferme și conducerea ecosistemelor agricole, implicarea pro-activă în dezvoltarea comunității și a spațiului rural.

După evenimentul din Parlamentul European al Clubului Fermierilor Români din martie 2023, inițiativa Clubului de a crea un Centru European, a trecut într-o altă etapă europeană, acțiunile noastre vizând promovarea înțelegerii modelului de acțiune imediată, pentru a adresa problema schimbului de generații în agricultură, crearea unor punți de colaborare cu alte inițiative europene similare, atragerea sprijinului liderilor din domeniu la nivel național și european, extinderea rețelei tinerilor implicați și multiplicarea inițiativelor care pun în mișcare energia acestora pentru atingerea obiectivelor de transformare a agriculturii în raport cu provocările actuale economice, sociale și de mediu.

Programul „Tineri Lideri pentru Agricultură” numără, până în prezent **315 absolvenți**. Pe lângă aspectele de formare, programul își propune **sustinerea și consolidarea unei comunități de tineri, care să încurajeze lansarea unor Think Tank-uri tematice, parteneriate de afaceri între tineri, acțiuni de responsabilitate socială, promovarea unor inițiative de politici publice care să contribuie la creșterea atractivității mediului rural și integrarea tinerilor în antreprenoriatul agricol și agro-alimentar.**

Rezultatele obținute în cadrul programului până în prezent, împreună cu acțiunile lansate de comunitatea tinerilor absolvenți, **confirmă că acesta poate deveni un model valoros la scară europeană, iar Romania să se poată poziționa ca un „Centru de excelență european în promovarea tinerilor lideri antreprenori în agricultură”**. Intenția Clubului Fermierilor Români este de a promova și pe plan european ideile care au stat la baza concepției și desfășurării programului **Tineri Lideri pentru Agricultură**, având în vedere atât reacțiile pozitive ale participanților cât și relevanța acestor idei pentru multe dintre țările membre ale UE. Considerăm că atât potențialul agricol al României, cât și situarea sa geografică ar permite preluarea unei inițiative **de creare a unui centru european de excelență pentru promovarea tinerilor lideri în agricultură**, găzduit de România.

Descriere program

„Tineri Lideri pentru Agricultură” este **primul program major european care își propune să adreseze integrat nevoia de a crește atractivitatea pentru implicarea în agricultură a noii generații de antreprenori**, de a asigura **continuitatea fermelor românești**, de a gestiona **riscurile asociate schimbărilor climatice** - prin punerea la lucru a noilor tehnologii și modele de afaceri - de a genera o implicare activă a fermierilor-antreprenori în problemele comunității rurale.

„Tineri Lideri pentru Agricultură” și-a câștigat recunoașterea în rândul fermierilor, promovând o abordare integrată privind Succesiunea – Competitivitatea – Leadership-ul Tinerilor în comunitatea rurală. Programul are ca scop final în România să pregătească, până în 2027, 1000 de tineri, copii de fermieri, reprezentând noua generație de lideri în agricultură și totodată capacitatea de care sectorul are nevoie pentru continuitate, reziliență și performanță.

Delegația TLA - Bruxelles, martie 2023

Conceptul eco-sistemului TLA:

Procesul dinamic al Centrului de Excelență

ACȚIUNI ÎNTREPRINSE PÂNĂ ACUM:

- Prezentare în Parlamentul European - Bruxelles – februarie-martie 2023. În cadrul conferinței din PE din martie 2023, am prezentat următoarele concepte:
 - Prezentarea programului Tineri Lideri pentru Agricultură
 - Prezentarea provocărilor întâmpinate, dar și reușitele tinerilor fermieri din România
 - Prezentarea Think Tank-urilor Agrinnovator ale programului Tineri Lideri pentru Agricultură
 - Prezentarea propunerilor de programe pentru trecerea la o Agricultură 4.0 și atingerea performanțelor economice, sociale și de mediu
- Întâlniri – etapa de lobby – Bruxelles – septembrie 2023
- Discuții cu echipa Agrinnovator – promovarea pe canalele social-media, media, promovarea în cadrul evenimentelor naționale și internaționale
- Câștigarea premiului de digitalizare – Congresul Tinerilor Fermieri – februarie 2023
- Lansarea și absolvirea seriei V a programului Tineri Lideri pentru Agricultură
- Lansarea „Ghidului pentru Digitalizarea Agriculturii” – echipa TT Digital – decembrie 2023